

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

ARNON GRUNBERG

Nesuferitele zile de luni

Traducere din neerlandeză și note de
ANDA DRAGOMIR

HUMANITAS
fiction

Mai am douăzeci de cai la Berlin

Tata făcea negoț cu timbre. În orice caz, așa credeam eu și cu mama. Mama îmi povestise că tatăl lui avusese o drogherie. Era o drogherie ambulantă, într-un căruț. Omul își ducea căruțul toată ziua prin Berlin.

— Într-o zi l-au găsit mort, prăvălit peste căruț, mi-a spus ea, dar asta nu i s-a tras de la Cămășile Brune, ci de la votca 99.

Ceva mai târziu mi-a spus:

— Dar părinții mei au avut un magazin de mobilă, apoi chiar două, dar noi n-am văzut nici un ban de acolo, nici un ban.

Locuiam la Düsseldorf într-un hotel pe al cărui zid era fixată un fel de placă memorială: „Aici tânărul poet Heine a petrecut ani fericiți“. N-am scăpat până nu m-au fotografiat în fața plăcii. Mă scotea din sărite tânărul poet Heine.

Când eram la școala primară, tata mă lua uneori în călătoriile lui. Nu pleca niciodată pentru multă vreme, una sau două zile. În tren mâncam sendvișuri cu cârnați cușer, pregătite cu mâna lui. Dar mai mâncam și cârnați necușer și multe clătite și prăjituri. După el, astea erau la fel de bune ca o mâncare caldă. Se întâlnea cu oameni în cafenele. Era cald. Eu eram în pantaloni scurți.

Tata era chel. Lumea credea că e bunicul meu. Mă întrebau:

— Ai ieșit cu tataia la plimbare?

Intram în câte-o cafenea, iar acolo îl aștepta cel cu care avea întâlnire. Tot bătrân și tot chel. Beau vreo două votculițe. Mie îmi dădeau înghețată, mereu înghețată. Stăteau

de vorbă ore întregi. Tata nu voia să spună niciodată despre ce discutase cu oamenii ăia chei. Când terminam la cafenea, ne duceam la bălci. Mâncam cârnăciori la grătar. Tata zicea că Dumnezeu nu ia seama la un cârnăcior în plus sau în minus. Poate Dumnezeu nu, însă mama da. Seara mergeam la câte-un cafe-bar, unde ne întâlneam cu încă un bărbat din ăsta cărunt. Genul de bărbat care ar putea să-l joace pe Dumnezeu într-un film prost. Și iar comandau niște vot-culițe. Și tata se ambala. Avea părul ca paietele. Și-l lăsase lung ca să-și acopere chelia, dar când se ambala îi cădea peste ochi.

— *Auf bessere Zeiten*¹, strigau.

Tata dădea cu pumnul în masă. Nimeni nu era atent la el. Acolo toți dădeau cu pumnul în masă. Vorbeau despre procesul Majdanek. Sau poate vorbeau iar despre tânărul poet Heine. Tot un drac. Mama credea că mă dusesem cu el ca să vând timbre, dar eu nu văzusem nici un timbru. Îl întrebam dacă le-a vândut. El nu voia să spună nimic. Nici mamei nu-i spunea nimic. Dacă insistai cu întrebările, zicea doar:

— Fiecare are povestea lui, chiar și proștii și ignoranții.

La micul dejun îmi dădea lapte cald cu cacao, ceea ce acasă nu primeam niciodată. Într-o zi, am stat o oră pe o stradă comercială și l-am ascultat pe unul care cânta la acordeon.

Am fost și la Bruxelles o dată. Am văzut acolo un accident. Un bunic în baston a fost călcat de un camion la semafor. Bătrânul mergea foarte încet. Șoferul nu l-a văzut când a pornit să traverseze. Tata dădea din mâini și striga:

— Hei, hei!

Șoferul nu l-a observat pe tata și camionul a trecut peste omul ăla. N-am putut rămâne să ne uităm, pentru că trebuia să mergem iar la o cafenea, unde pe tata îl aștepta un bătrân. Erau invariabil cafenele unde veneau numai bărbați bătrâni; nu erau niciodată numeroși și chiar și chelnerii erau cărunți. Iar ventilatoarele care abia se învârteau nu făceau față.

1 Pentru vremuri mai bune (germ.)

La Bruxelles nu erau bâlciuri. De fapt n-aveam niciodată voie să mă dau în montagnes russes pentru că tatei îi era frică. Îmi dădea voie să trag la țintă, eu nu reușeam. Tata era țintaș bun. Odată a câștigat un urs pentru mine, dar ce să fac eu cu un urs? Când mergeam la cafenelele alea, avea mereu cu el o pungă de plastic de la magazinul Albert Heijn. Zicea:

— Cel mai bine e să duci lucrurile importante în pungi de plastic.

Uneori trebuia să așteptăm până veneau ceilalți bătrâni, care puteau mereu a usturoi, ca și tata. Nu voiam să stau la ei în poală, pentru că purtam pantaloni scurți, iar pantalonii lor mă zgâriau îngrozitor și obrajii lor la fel.

Într-o zi a trebuit să-i ducem heringi bătrânului ăluia din Düsseldorf. Ne-am sculat de dimineață ca să luăm zece heringi de la vânzătorul de la care cumpăra tata, de lângă clădirea Bursei. Era una dintre zilele alea în care toată lumea ar prefera să zacă în bere rece ca gheața. Tata purta ochelari de soare și apoi, în tren, a început să facă glume cu două fete din compartiment de la noi. Nici nu trecuserăm bine de Oberhausen, când în compartiment a și început să pută a hering. Tata a pus heringii în plasa de bagaje. Când pleca la drum avea mereu cu el o sticluță neagră cu dop auriu, cu apă de colonie sau ceva asemănător. Și-a scos sticluța neagră din buzunarul interior și a început să împrăște conținutul pe pereții compartimentului. Asta spre marea distracție a fetelor, care se îndoiau de râs, și se vedea că și tatei îi făcea plăcere. În afară de sticluța asta, tata mai avea la el întotdeauna o carte, mereu aceeași carte, un manual de engleză. Era cartea cea mai terfelită pe care am văzut-o vreodată și faptul că n-a pierdut-o niciodată e un mister pentru mine, căci, în rest, el pierdea cam totul în călătoriile astea. Și pe mine m-a pierdut de vreo două ori. Puțin înainte de Düsseldorf, aerul din compartiment devenise irespirabil, în ciuda apei de colonie. Tata a scos din geantă arpagicul și heringii murați în oțet. Le-a dat fetelor să miroasă, a mirosit și el, apoi a aruncat heringii din

mers, pe șinele de tren. Cred că multe zile în compartimentul ăla a mirosit ca într-o puțină de heringi.

Tata povestea:

— Pe vremuri, la noi în familie, mâncau toți dintr-o cratiță și stingeau lumina înainte de a începe să mănânce, pentru ca toți să aibă șanse egale la o porție. Erau și zile când trebuia să faci o zeamă lungă din aroma cărnii de săptămâna precedentă.

Când am împlinit doisprezece ani, călătoriile s-au terminat dintr-odată sau poate n-a mai vrut să mă ia cu el.

Când a murit tata, am găsit într-adevăr un seif plin cu timbre, dar nu atât de multe cât ne-am fi așteptat. Nu mai trebuie să cumpărăm timbre până la sfârșitul vieții noastre, în orice țară ne-am duce. Mama mi-a interzis să le folosesc. Se pare că au o oarecare valoare. Dar mai întâi trebuie să verific. Am descoperit și că tata deținea douăzeci de cai. La Berlin. O școală de echitație pentru handicapați. Cumpărată în 1965. Mă gândeam că tata i-o fi cumpărat ca să putem călări cu toții. Era o idee ciudată, pentru că nu mi-i puteam închipui nici pe tata, nici pe mama, nici pe mine, nici pe soră-mea pe cal. Mama era total bulversată.

— Ce să fac eu cu douăzeci de cai, nu-mi ajung timbrele alea? striga ea.

Școala de echitație am vândut-o. Un notar s-a ocupat de tot.

— În fiecare an trebuia să vină cu bani de acasă, ne-a spus notarul, nu mai venea nici dracu' la școala aia, nici dracu'. Nu înțeleg de ce n-a vândut-o mai demult.

Din vânzare nu ne-am ales cu mai nimic. Nimeni n-avea nevoie de caii ăia. Mai apoi am aflat că printre ei se găseau și mulți ponei. Ca să poată handicapații ăia să se urce mai ușor pe ei sau așa ceva. Mamei îi spuneam:

— Trebuie să cânti un cântec: *Mai am douăzeci de cai la Berlin*¹.

1 Aluzie la celebrul cântec al Marlenei Dietrich.

Dar ei nu-i venea să râdă.

Înainte mergeam des la Berlin. Aveam o mătușă acolo, într-un azil de bătrâni. Ne duceam la ea aproape în fiecare vară. Locuiam chiar acolo, la azilul de bătrâni. O vară întreagă la azilul de bătrâni. La Berlin, verile pot fi toride. Oamenii de la azil mureau ca muștele. După-amiaza mergeam cu toții la Konditorei. Ne umflam cu prăjituri. Mai ales eu. Numai pentru prăjiturile alea, și am fi putut rămâne la Berlin, din partea mea. Uneori mergeam și la plaja de la Wannsee. Când nu ne vedea mama, eu și cu tata mâncam cârnați și salată de cartofi din ditamai butoiul. Plutea în grăsime, dar e cea mai bună pe care am mâncat-o vreodată. Mătușă venea și ea cu noi. Cu umbrela, că-i era frică de soare.

Ca să-l înmormântăm pe tata, a trebuit să mergem tocmai în Israel, unde locuiește sora mea. Nu-l puteam înmormânta la Amsterdam, deoarece soră-mea nu avea voie să zboare. Era însărcinată în luna a noua. Se putea întâmpla în orice moment. Și atunci am luat cadavrul și ne-am dus noi la ea. Prin Roma, pentru că trebuia rezolvat repede, iar în ziua respectivă nu era nici un zbor direct.

În cele din urmă am ajuns pe aeroportul Ben Gurion, după ce făcuserăm o zi întreagă pe drum. Mama spunea mereu:

— Eu l-am omorât, eu l-am omorât.

Până i-am zis eu:

— Încetează, că altfel te omor eu pe tine.

Stăteam și așteptam la Sosiri.

— Unde e sicriul bărbatului meu? a întrebat mama.

— Vine imediat, ni se spunea, vă dați seama că nu-l putem trimite cu bagajele obișnuite.

Și am așteptat. Împreună cu soră-mea. O oră, două ore. Au venit și ne-au adus cafele. Încă o oră. Deja se golise tot avionul. Au venit să ne mai aducă alte cafele. Au sunat la Roma.

— Nu vă faceți griji, nu s-a întâmplat nimic, doar că sicriul a rămas la Roma. Se mai întâmplă, din cauza transferului. Va veni cu următorul avion.

Mama a început să plângă. Eu mă gândeam: „Acum soră-mea o să nască aici, pe Ben Gurion“.

Am strigat:

— Mergem cu toții la Roma și îl îngropăm acolo, *Rome, here we come*.

Toate plânsetele astea mă scoteau din minți. Plus contractiile soră-mii.

În dimineața următoare a sosit. L-am înmormântat imediat. L-au dus de urgență la Ierusalim, pentru că era vineri, iar sâmbăta nu se fac înmormântări.

Și apoi am stat o săptămână pe niște cutii și am mâncat ciorbă de fasole. Asta pentru că prietenii surorii mele, pare-se, credeau că suntem înnebuniți după ciorba de fasole. În perioadele de doliu nu ai voie să gătești, eu însă aș fi preferat să nu mănânc nimic decât să mănânc ciorbă de fasole în fiecare zi.

După o săptămână am zburat înapoi la Amsterdam și am vândut caii printr-o procură de la mama.